

به مناسبت ایام شهادت حضرت فاطمه زهرا سلام الله علیها

مصحف فاطمه(سلام الله علیها) سخن وحی است

مصحف فاطمه(سلام الله علیها)، سرچشمه جوشان معنویت و دانشها که از طریق وحی بر او نازل گشته مانند قبر مطهرش رازی است که در پرده مانده و در اختیار ما خاکیان نیست. به راستی مصحف فاطمه(سلام الله علیها) چیست؟ چه زمانی به وجود آمد؟ چه مطالبی را در بر دارد؟ و اکنون کجاست و در اختیار کیست؟ و ... پرسشهایی است که تا حدودی پاسخ آنها در این نوشتار مختصر روشن می‌گردد. محدثه از نامهای معروف فاطمه زهرا(سلام الله علیها) محدثه است که امام صادق(علیه السلام) در سبب نامگذاری مادرش فاطمه به محدثه چنین می‌فرماید: انما سمیت فاطمة محدثة لان الملائكة کانت تهبط من السماء فتنادیها کما تنادی مریم بنت عمران اینکه فاطمه(سلام الله علیها) به محدثه نامگذاری شد چون فرشتگان پیوسته از آسمان فرود می‌آمدند و به فاطمه(سلام الله علیها) خبر می‌دادند همانطور که به مریم دختر عمران خبر می‌دادند. فرشتگان خطاب به فاطمه(سلام الله علیها) این آیات را تلاوت می‌کردند: - یا فاطمة - ان اصطفیک و طهرک و اصطفیک علی نساء العالمین - یا فاطمة - اقنتی لربک و اسجدی وارکعی مع الراكعین. فاطمه(سلام الله علیها) به فرشتگان خبر می‌داد و آنان به او خبر می‌دادند و سخنانی با یکدیگر داشتند

که در یکی از شب‌ها فاطمه به آنها گفت: آیا مریم دختر عمران بر زنان عالم برتری ندارد؟ گفتند: مریم در روزگار خویش با نوری بزرگ‌زنان بود ولی خداوند عز و جل تو را در عصر خویش و در عصر او بزرگ بانوی زنان قرار داده است و تو «سیده نساء الاولین و الآخِرین» هستی. گرچه فرشتگان با کسی جز انبیاء الهی گفتگو نداشتند ولی چهار بانوی بزرگ در تاریخ انبیاء بودند که پیامبر نبودند و در عین حال فرشتگان با آنان سخن می‌گفتند: الف) مریم، مادر حضرت عیسی (علیه السلام) ب) همسر عمران مادر حضرت موسی و مریم (علیهما السلام) ج) ساره، مادر حضرت اسحاق و یعقوب (علیه السلام) د) حضرت فاطمه زهرا (سلام) (علیها). پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله) در بستر بیماری از هوش رفته بود که در خانه کوبیده شد. فاطمه (سلام) (علیها) فرمود: کوبنده در کیست؟ عرض کرد: مرد غریبی هستم و پرسشی از رسول خدا دارم اجازه ورود می‌دهید؟ فاطمه پاسخ داد: برگرد خدا تو را رحمت کند! حال رسول (صلی الله علیه و آله) مساعد نیست. رفت و سپس برگشت و در را زد و گفت: غریبی است که از رسول خدا اجازه می‌گیرد آیا به غریبان اجازه ورود می‌دهند؟ ناگاه رسول خدا (صلی الله علیه و آله) به هوش آمد و فرمود: ای فاطمه! آیا می‌دانی چه کسی است؟ عرض کرد: خیر یا رسول الله! فرمود: این همان است که جماعتی را بهم می‌زند و لذت‌های دنیوی را از بین می‌برد او فرشته مرگ است! به خدا قسم پیش از من از احدی اجازه نگرفت و پس از من از کسی اجازه نخواهد گرفت و به سبب بزرگواری و کرامتی که در پیشگاه خداوند دارم تنها از من اجازه می‌گیرد به او اجازه ورود بده! فاطمه (سلام) (علیها) فرمود: داخل شو خداوند تو را رحمت کند! فرشته مرگ چون نسیم ملایمی وارد شد و فرمود: السلام علی اهل بیت رسول الله، این جریان ناگوار از نوع سخنانی است که فاطمه زهرا (سلام) (علیها) با فرشته داشته است و به راستی که فاطمه محدثه است.

پیدایش مصحف فاطمه (سلام) (علیها)

زهرا (سلام) (علیها) پس از رحلت پیامبر (صلی الله علیه و آله) 75 یا 95 روز، در جهان زندگی کرد. در این مدت بسیار کوتاه که دوره صبر و استقامت، حمایت از حریم ولایت و در عین حال حزن و اندوه زهرای مرضیه بود؛ جبرئیل امین - فرشته وحی - بر او فرود آمد و با گزارشهایی که از منزلت پدر بزرگوارش در نزد خدا و نیز آینده تاریخ اسلام و تشیع الهام می‌کرد کتاب ارزشمندی به نام «مصحف فاطمه (سلام) (علیها)» برای امامان معصوم (علیهم السلام) به یادگار ماند. امام صادق (علیه السلام) در پاسخ به محدثانی که در باره مصحف فاطمه (سلام) (علیها) سؤال کردند مدت طولانی سکوت کرد. ... ثم قال: انکم لتبحثون عما تریدون و عما لا تریدون ان فاطمة مکثت بعد رسول الله (صلی الله علیه و آله) خمسة و سبعین یوما و کان دخلها حزن شدید علی ابیها و کان جبرئیل (علیه السلام) یاتیها فیحسن عزاءها علی ابیها و یطیب نفسها و یخیرها عن ابیها و مکانه و یخبرها بما یکون بعدها فی ذریتها و کان علی (علیه السلام) یکتب ذلک فهذا مصحف فاطمة (سلام) (علیها) سپس فرمود: شما در باره چیزهایی که چه لازم دارید

و یا لازم ندارید جستجو و تحقیق می‌کنید. فاطمه(سلام) علیها) پس از رسول خدا هفتاد و پنج روز حیات داشت و بر اثر رحلت پدرش اندوه فراوان بر او وارد گشت. جبرئیل - فرشته وحی - پیوسته بر او فرود می‌آمد و ناگواریها و اندوه جدایی پدر را به خوبیها جلوه می‌داد و به جانش آرامش می‌بخشید. به او از پدر و جایگاه بلندش در نزد پروردگار خبر می‌داد و نیز از حوادث آینده که بعد از فاطمه(سلام) علیها) نسبت به فرزندان او واقع خواهد شد گزارش می‌داد. علی(علیه السلام) تمام آن گزارشها و اخبار را می‌نوشت که همین مصحف فاطمه(سلام) علیها) را شکل داد. در حدیث دیگری امام صادق(علیه السلام) در پاسخ محدثی که سؤال کرد: مصحف فاطمه چیست؟ چنین فرمود: خداوند متعال زمانی که پیامبر را قبض روح کرد، بر فاطمه(سلام) علیها) از اثر رحلت پیامبر(صلی الله علیه و آله) اندوهی وارد شد که جز خدای عز و جل کسی نمی‌داند چه حزنی بود. لذا خداوند فرشته‌ای را به سوی او فرستاد تا غم و اندوهش را برطرف نماید و با او سخن گوید. فاطمه(سلام) علیها) جریان را به امیرالمؤمنین(علیه السلام) گزارش داد و علی(علیه السلام) فرمود: هر وقت ورود فرشته را احساس کردی و صدایش را شنیدی به من بگو و مرا از سخنانش آگاه کن. بنابراین امیرالمؤمنین(علیه السلام) آنچه را که می‌شنید می‌نوشت تا آنکه از سخنان و گزارشهای نوشته شده مصحفی به وجود آمد. با دقت در این دو حدیث شریف می‌توان گفت: الف: مصحف فاطمه(سلام) علیها) در فاصله زمانی پس از رحلت پیامبر اسلام(صلی الله علیه و آله) تا شهادت صدیقه طاهره(سلام) علیها) به وجود آمده است. ب: مصحف فاطمه(سلام) علیها) سخن وحی است که توسط جبرئیل امین(علیه السلام) به فاطمه زهرا(سلام) علیها) و آله الهام شده است. ج: مصحف فاطمه(سلام) علیها) به دست مبارک مولا علی(علیه السلام) نوشته شده است.

زمینه های مصحف در زمان پیامبر (صلی الله علیه و آله)

گرچه پیدایش و اتمام مصحف فاطمه(سلام) علیها) پس از رحلت رسول خدا انجام گرفت و از جانب خداوند به او الهام گشت که احادیث زیادی بر این دلالت دارد؛ ولی در برخی از روایات زمینه‌های پیدایش آن را از زمان حیات رسول الله می‌دانند. از امام صادق(علیه السلام) نقل شده است که فرمود: مصحف فاطمه(سلام) علیها) به املاء رسول الله و خط علی(علیه السلام) شکل گرفت. چنین مصحفی در چندین حدیث با اسناد مختلف از امام صادق(علیه السلام) نقل شده است و اینکه رسول خدا املا کرد و علی(علیه السلام) با دست مبارکش نوشت این نظریه را اثبات می‌کند که مصحف فاطمه(سلام) علیها) در زمان پدرش بوجود آمد. البته برخی قائلند که جمله «رسول الله» در این احادیث منظور پیامبر اسلام نیست، بلکه همان فرستاده خدا فرشته وحی است که اخبار و گزارشها را املا کرد و امام علی(علیه السلام) آنها را نوشت. شاهی که سخن این گوینده را تایید می‌کند حدیثی است که ابوبصیر از امام صادق(علیه السلام) نقل کرده و در آن

کلمه رسول نیست. «انما هو شیء املاه ا علیها و اوحی الیها» همانا - مصحف فاطمه(سلام ا علیها) - چیزی است که خداوند آن را بر فاطمه(سلام ا علیها) املاء و به سوی او وحی کرد. و روشن است که املاء خدا به واسطه فرشته وحی است. بنا براین مفهوم این احادیث نیز شبیه آن روایاتی می‌شود که پیش از آن نقل کردیم که در آنها پیدایش مصحف فاطمه را پس از رحلت پیامبر(صلی ا علیه و آله) می‌داند. البته صحیفه های از مصحف فاطمه(سلام ا علیها) که برگها و قسمتهای جزئی از آن مجموعه ارزشمند خدادادی است پیامبر در زمان حیات به فاطمه(سلام ا علیها) ارزانی داد که بعدها کامل گشت و به نام مصحف فاطمه(سلام ا علیها) در اختیار امامان معصوم(علیهم السلام) قرار گرفت. چرا که بخشی از آن مصحف در زمان پیامبر(صلی ا علیه و آله) در اختیار جابر بن عبدا انصاری قرار گرفت که هم‌اکنون همین صحیفه در جوامع حدیثی شیعی در دسترس علاقه مندان است. امام صادق(علیه السلام) فرمود: پدرم - امام محمدباقر(علیه السلام) - به جابر بن عبدا انصاری گفت: پرسشی داشتم که هر وقت مناسب شد آن را مطرح کنم. جابر عرض کرد: هر زمان که دوست داشتی در محضرتان خواهم بود. تا آنکه فرصت مناسبی پیش آمد و پدرم خطاب به جابر گفت: ای جابر! به من خبر ده از لوحی که در دست مادرم فاطمه دختر رسول ا (علیها السلام) دیدی و مادرم از نوشته‌های آن لوح به تو چه خبر داد؟ جابر عرض کرد: خدای را گواه می‌گیرم که در حیات رسول خدا برای عرض تبریک ولادت حسین(علیه السلام) بر مادرت فاطمه(سلام ا علیها) وارد شدم که در دستش لوح سبزرنگی چون زمرد درخشش داشت و در آن نوشته سفیدی که چون خورشید نورانیت داشت مشاهده کردم. عرض کردم: پدر و مادرم فدایت ای دختر رسول ا! این لوح چیست؟ فرمود: این لوحی است که خداوند به پیامبرش هدیه داده است و در آن نام پدرم، نام همسر، نام فرزندانم و نام اوصیاء از فرزندان نوشته شده است که پدرم آن را به من بخشید تا به سبب آن مرا خشنود کند. جابر گفت: مادرت فاطمه(سلام ا علیها) آن را به من عطا کرد و خواندم و از آن رونوشت کردم. پدرم - امام محمدباقر(علیه السلام) - به جابر گفت: آیا ممکن است آن نوشته را بر من عرضه کنی؟ گفت: آری! پدرم همراهش به منزل جابر رفت و پیش از آنکه آن لوح را بیاورد ناگاه صحیفه ای از ورق نازکی که در آن نوشته شده بود درآورد و گفت: ای جابر! نگاه کن در نوشته خودت تا من برایت بخوانم. جابر هم در نوشته خودش نگاه کرد و پدرم از روی نوشته ای که داشت خواند؛ تا جایی که این دو نوشته حتی در یک حرف هم با یکدیگر تفاوت نداشتند. آنگاه جابر گفت: خدا را گواه می‌گیرم نوشته ای که در آن لوح دیدم چنین بود...

مطالب مصحف فاطمه(سلام ا علیها)

ابوبصیر می‌گوید: از امام محمدباقر(علیه السلام) از مصحف فاطمه(سلام ا علیها) پرسیدم. فرمود: پس از رحلت پدرش بر فاطمه(سلام ا علیها) نازل گشته است. عرض کردم: آیا در آن چیزی از آیات قرآن است؟

فرمود: چیزی از آیات قرآن در آن نیست. عرض کردم: برایم آن را توضیح دهید. فرمود: جلدها و اطراف آن از یاقوت زینت داده شده است و برگهای آن از در سفید است. عرض کردم: قربانت گردم! در آن چه سخنانی است؟ فرمود: خیرهای عصر حاضر و نیز خیرهایی که تا روز قیامت اتفاق خواهد افتاد در آن موجود است. خبر آسمانها و شماره فرشتگان آسمانی، تعداد و نامهای تمام کسانی که خداوند آنها را آفریده است. نام های رسولان، نام های تکذیب کنندگان و اسامی همه مؤمنان و کافران از آغاز آفرینش تا فرجام در آن موجود است. اسامی و معرفی هر یک شهرهایی که در شرق و غرب زمین است، تعداد مؤمنان و کافران هر شهر، اوصاف تکذیب کنندگان و نیز اوصاف ملت های گذشته و تاریخ آنها، طغیان گرانی که حاکم اند تعداد آنها و زمان حکومتشان، نامهای پیشوایان و اوصاف آنها و آنچه در زمین یکی پس از دیگری مالک می شوند، شرح حال بزرگان آنها و هر کس که در ادوار آینده بیاید در مصحف موجود است. اوصاف بهشتیان و تعداد کسانی که وارد بهشت خواهند شد، اوصاف جهنمیان و نامهای آنها در مصحف موجود است. دانش قرآن آن طور که نازل شده، دانش تورات و انجیل آن طور که نازل گشته اند و دانش زبور و شماره درختهایی که در تمام بلاد است در مصحف موجود است.

وصیت فاطمه (سلام الله علیها)

امام صادق (علیه السلام) در برابر کسانی که حرفهایی می زدند و اعتراضاتی داشتند می فرمود: اگر راست می گویند مصحف فاطمه (سلام الله علیها) را در بیاورند و نشان دهند؛ مصحفی که در آن وصیت حضرت فاطمه (سلام الله علیها) موجود است

محمد حسن امانی